

قانون حمایت خانواده مصوب سه‌شنبه مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۱

مواد مهم قانون حمایت خانواده به صورت نموداری

وبلاگ حقوقی سعید شاکر

<http://www.dadban1365.blogfa.com/>

قانون حمایت خانواده

فصل اول - دادگاه خانواده

ماده ۱- به منظور رسیدگی به امور و دعاوی خانوادگی، قوه قضائیه موظف است ظرف سه سال از تاریخ تصویب این قانون در کلیه حوزه های قضائی شهرستان به تعداد کافی شعبه دادگاه خانواده تشکیل دهد. تشکیل این دادگاه در حوزه های قضائی بخش به تناسب امکانات به تشخیص رئیس قوه قضائیه موکول است.

تبصره ۱- از زمان اجرای این قانون در حوزه قضائی شهرستانهایی که دادگاه خانواده تشکیل نشده است تا زمان تشکیل آن، دادگاه عمومی حقوقی مستقر در آن حوزه با رعایت تشریفات مربوط و مقررات این قانون به امور و دعاوی خانوادگی رسیدگی می کند.

تبصره ۲-

در حوزه قضائی بخشهایی که دادگاه خانواده تشکیل نشده است :

❖ **دادگاه مستقر در آن حوزه** با رعایت تشریفات مربوط و مقررات این قانون به کلیه امور و دعاوی خانوادگی رسیدگی می کند،

❖ **مگر دعاوی راجع به اصل نکاح و انحلال آن** که در **دادگاه خانواده** **نزدیکترین حوزه قضائی** رسیدگی می شود.

ماده ۲-

دادگاه خانواده :

❖ با حضور **رئیس یا دادرسی علی البدل و قاضی مشاور زن** تشکیل می گردد.

❖ قاضی مشاور **باید** ظرف **سه روز** از **ختم دادرسی** به طور مکتوب و مستدل در مورد موضوع دعوی اظهارنظر و مراتب را در پرونده درج کند.

❖ قاضی انشاء کننده رأی باید در دادنامه به نظر قاضی مشاور اشاره و چنانچه با نظر وی مخالف باشد با **ذکر دلیل نظریه وی را رد کند**.

تبصره ۵ -

❖ قوه قضائیه موظف است حداکثر ظرف پنج سال به تأمین قاضی مشاور زن برای کلیه دادگاههای خانواده اقدام کند.

❖ و در این مدت می تواند از قاضی مشاور مرد که واجد شرایط تصدی دادگاه خانواده باشد استفاده کند.

ماده ۳ -

شرایط قضاات دادگاه خانواده :

- ❖ ۱. قضاات دادگاه خانواده باید متأهل
- ❖ ۲. دارای حداقل چهار سال سابقه خدمت قضائی باشند.

ماده ۴ -

صلاحیت دادگاه خانواده :

رسیدگی به امور و دعاوی زیر در صلاحیت دادگاه خانواده است:

- ۱- نامزدی و خسارات ناشی از برهم زدن آن
- ۲- نکاح دائم، موقت و اذن در نکاح
- ۳- شروط ضمن عقد نکاح

- ۴- ازدواج مجدد
- ۵- جهیزیه
- ۶- مهریه
- ۷- نفقه زوجه و اجرت المثل ایام زوجیت
- ۸- تمکین و نشوز
- ۹- طلاق، رجوع، فسخ و انفساخ نکاح، بذل مدت و انقضای آن
- ۱۰- حضانت و ملاقات طفل
- ۱۱- نسب
- ۱۲- رشد، حجر و رفع آن
- ۱۳- ولایت قهری، قیمومت، امور مربوط به ناظر و امین اموال محجوران و وصایت در امور مربوط به آنان
- ۱۴- نفقه اقارب
- ۱۵- امور راجع به غایب مفقود الاثر
- ۱۶- سرپرستی کودکان بی سرپرست
- ۱۷- اهدای جنین
- ۱۸- تغییر جنسیت

تبصره - به دعاوی اشخاص موضوع اصول دوازدهم (۱۲) و سیزدهم (۱۳) قانون اساسی حسب مورد طبق قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیرشیعه در محاکم مصوب ۱۳۱۲/۴/۳۱ و قانون رسیدگی به دعاوی مطروحه راجع به احوال شخصیه و تعلیمات دینی **ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی** مصوب ۱۳۷۲/۴/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیدگی می شود.

تصمیمات مراجع عالی اقلیت‌های دینی مذکور :

❖ در امور حسبی

❖ و احوال شخصیه آنان از جمله نکاح و طلاق، معتبر و توسط محاکم قضائی بدون رعایت تشریفات، تنفیذ و اجراء می گردد.

ماده ۵-

در صورت عدم تمکن مالی هریک از اصحاب دعوی :

معاف یا

از پرداخت هزینه دادرسی
حق الزحمه کارشناسی
حق الزحمه داوری
و سایر هزینه ها

و وی را

پس از احراز مراتب
و با توجه به اوضاع و احوال

دادگاه می تواند

پرداخت آنها را به زمان اجرای حکم موکول کند.

نکته : همچنین در صورت اقتضاء ضرورت یا وجود الزام قانونی دایر بر داشتن وکیل، دادگاه حسب

مورد رأساً یا به درخواست فرد فاقد تمکن مالی **وکیل معاضدتی** تعیین می کند.

تبصره - افراد تحت پوشش **کمیته امداد امام خمینی (ره)** و **مددجویان سازمان بهزیستی** کشور از

پرداخت هزینه دادرسی **معاف می باشند.**

ماده ۶-

اشخاص که برای مطالبه نفقه طفل یا محجور حق اقامه دعوا دارند:

❖ مادر

❖ یا هر شخصی که حضانت طفل یا نگهداری شخص محجور را به اقتضاء

ضرورت برعهده دارد.

نکته: در این صورت، دادگاه **باید** در ابتداء ادعای ضرورت را بررسی کند.

ماده ۷- دادگاه می تواند پیش از اتخاذ تصمیم در مورد اصل دعوی به درخواست یکی از طرفین:

❖ در اموری از قبیل حضانت

❖ نگهداری

❖ وملاقات طفل

❖ و نفقه زن

❖ و نفقه محجور که تعیین تکلیف آنها فوریت دارد **بدون اخذ تأمین،**

دستور موقت صادر کند.

❖ این دستور **بدون نیاز به تأیید رئیس حوزه قضائی** قابل اجراء است.

نکته: چنانچه دادگاه **ظرف شش ماه** راجع به اصل دعوی اتخاذ تصمیم نکند، دستور صادرشده

ملغی محسوب و از آن رفع اثر می شود، **مگر** آنکه دادگاه مطابق این ماده دوباره دستور موقت صادر

کند.

ماده ۸ -

طریقه رسیدگی در دادگاه خانواده:

❖ رسیدگی در دادگاه خانواده با تقدیم دادخواست

❖ و بدون رعایت سایر تشریفات آیین دادرسی مدنی انجام می شود.

تبصره ۵ -

هرگاه خواهان خوانده را مجهول المکان معرفی کند، **باید آخرین اقامتگاه** او را به دادگاه اعلام کند. دادگاه به طرق مقتضی در این باره تحقیق و تصمیم گیری می کند.

ماده ۹ - **تشریفات و نحوه ابلاغ در دادگاه خانواده تابع مقررات قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی است.**

لکن چنانچه طرفین دعوی طرق دیگری از قبیل پست، نمابر، پیام تلفنی و پست الکترونیک را برای این منظور به دادگاه اعلام کنند، دادگاه می تواند ابلاغ را به آن طریق انجام دهد. در هر صورت، احراز صحت ابلاغ با دادگاه است.

ماده ۱۰ -

دادگاه می تواند برای فراهم کردن فرصت صلح و سازش جلسه دادرسی را به درخواست زوجین یا یکی از آنان حداکثر برای **دو بار** به تأخیر اندازد.

ماده ۱۱- در دعاوی مالی موضوع این قانون، محکوم له پس از صدور حکم قطعی و تا پیش از شروع اجرای آن نیز می تواند از دادگاهی که حکم نخستین را صادر کرده است، تأمین محکوم به را درخواست کند.

ماده ۱۲-

در دعاوی و امور خانوادگی مربوط به زوجین:

- ❖ زوجه می تواند در دادگاه محل اقامت خوانده
- ❖ یا محل سکونت خود
- ❖ یا در صورتی که خواسته، مطالبه مهریه غیرمنقول باشد. دادگاه محل مال غیر منقول اقامه دعوی کند.

ماده ۱۳-

- ❖ هرگاه زوجین دعاوی موضوع صلاحیت دادگاه خانواده را علیه یکدیگر در حوزه های قضائی متعدد مطرح کرده باشند:
- دادگاهی که دادخواست مقدم به آن داده شده است صلاحیت رسیدگی را دارد.
- ❖ چنانچه دو یا چند دادخواست در یک روز تسلیم شده باشد:
- دادگاهی که صلاحیت رسیدگی به دعای زوجه را دارد به کلیه دعاوی رسیدگی می کند.

❖ هرگاه یکی از زوجین مقیم خارج از کشور باشد:

دادگاه محل اقامت طرفی که در ایران اقامت دارد برای رسیدگی صالح است.

❖ اگر زوجین مقیم خارج از کشور باشند ولی یکی از آنان در ایران سکونت موقت داشته باشد:

دادگاه محل سکونت فرد ساکن در ایران

❖ و اگر هر دو در ایران سکونت موقت داشته باشند:

دادگاه محل سکونت موقت زوجه برای رسیدگی صالح است.

❖ هرگاه هیچ یک از زوجین در ایران سکونت نداشته باشند:

✓ دادگاه شهرستان تهران صلاحیت

رسیدگی را دارد،

✓ مگر آنکه زوجین برای اقامه دعوی در

محل دیگر توافق کنند.

❖ هرگاه ایرانیان مقیم خارج از کشور امور و دعاوی خانوادگی خود را در

محاکم و مراجع صلاحیتدار محل اقامت خویش مطرح کنند: مهم

احکام این محاکم یا مراجع در ایران **اجراء نمی شود** مگر آنکه دادگاه صلاحیتدار ایرانی این احکام را **بررسی و حکم** تفیزی صادر کند.

تبصره -

❖ **ثبت طلاق ایرانیان مقیم خارج از کشور:**

✓ در کنسولگری‌های جمهوری اسلامی ایران

✓ به درخواست کتبی زوجین **یا** زوج

✓ با ارائه گواهی اجرای صیغه طلاق توسط اشخاص صلاحیتدار

✓ که با پیشنهاد وزارت امور خارجه و تصویب رئیس قوه

قضائیه به کنسولگری‌ها معرفی می‌شوند امکان پذیر است.

نکته: ثبت طلاق رجعی منوط به انقضای عده است.

❖ در طلاق بائن نیز **زوج می تواند طلاق خود را:**

✓ با درخواست کتبی

✓ و ارائه گواهی اجرای صیغه طلاق توسط اشخاص

صلاحیتدار فوق در کنسولگری ثبت نماید.

نکته: در مواردی که طلاق به درخواست زوج ثبت می گردد:

✓ **زوج می تواند با رعایت این قانون برای مطالبه حقوق قانونی خود به دادگاههای ایران**

مراجعه نماید.

فصل دوم - مراکز مشاوره خانوادگی

ماده ۱۶- به منظور تحکیم مبانی خانواده و جلوگیری از افزایش اختلافات خانوادگی و طلاق و سعی در ایجاد صلح و سازش، قوه قضائیه موظف است **ظرف سه سال** از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون **مراکز مشاوره خانواده** را در کنار دادگاههای خانواده ایجاد کند.

تبصره - در مناطقی که مراکز مشاوره خانواده **وابسته به سازمان بهزیستی** وجود دارد دادگاهها می توانند از ظرفیت این مراکز نیز استفاده کنند.

ماده ۱۷-

اعضای مراکز مشاوره خانواده:

- ❖ از کارشناسان رشته های مختلف مانند مطالعات خانواده، مشاوره، روان پزشکی، روان شناسی، مددکاری اجتماعی، حقوق و فقه و مبانی حقوق اسلامی انتخاب می شوند.
- ❖ و حداقل نصف اعضای هر مرکز باید از **بانوان متأهل** واجد شرایط باشند.
- ❖ تعداد اعضاء، نحوه انتخاب، گزینش، آموزش و نحوه رسیدگی به تخلفات اعضای مراکز مشاوره خانواده، شیوه انجام وظایف و تعداد این مراکز و نیز تعرفه خدمات مشاوره ای و نحوه پرداخت آن به **موجب آیین نامه ای** است که **ظرف شش ماه پس** از لازم الاجراء شدن این قانون به وسیله وزیر **دادگستری تهیه می شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می رسد.**

ماده ۱۸- در حوزه های قضائی که مراکز مشاوره خانواده ایجاد شده است، دادگاه خانواده می تواند در صورت لزوم با مشخص کردن موضوع اختلاف و تعیین مهلت، نظر این مراکز را در مورد امور و دعاوی خانوادگی خواستار شود.

ماده ۱۹-

وظایف مراکز مشاوره:

- ❖ ارائه خدمات مشاوره ای به زوجین،
- ❖ اجراء خواسته های دادگاه در مهلت مقرر.
- ❖ سعی در ایجاد سازش در موارد مربوط .

مراکز مشاوره:

❖ در صورت حصول سازش:

به تنظیم سازش نامه مبادرت می کنند.

❖ و در صورت عدم حصول سازش:

نظر کارشناسی خود در مورد علل و دلایل عدم سازش را به طور مکتوب و مستدل به دادگاه اعلام می کنند.

تبصره - دادگاه با ملاحظه نظریه کارشناسی مراکز مشاوره خانواده به تشخیص خود مبادرت به صدور رأی می کند.

فصل سوم - ازدواج

ماده ۲۰-

ثبت موارد زیر الزامی است:

- ❖ ثبت نکاح دائم، فسخ و انفساخ آن
- ❖ طلاق
- ❖ رجوع
- ❖ و اعلام بطلان نکاح یا طلاق

ماده ۲۱- نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران در جهت محوریت و استواری روابط خانوادگی، نکاح دائم را که مبنای تشکیل خانواده است مورد حمایت قرار می‌دهد.

نکاح موقت نیز تابع موازین شرعی و مقررات قانون مدنی است و ثبت آن در موارد زیر **الزامی** است:

- ❖ ۱- باردار شدن زوجه
- ❖ ۲- توافق طرفین
- ❖ ۳- شرط ضمن عقد

تبصره - ثبت وقایع موضوع این ماده و ماده (۲۰) این قانون در دفاتر اسناد رسمی ازدواج یا ازدواج و طلاق مطابق آیین نامه ای است که ظرف یک سال با پیشنهاد وزیر دادگستری به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد و تا تصویب آیین نامه مذکور، نظام نامه های موضوع ماده (۱) اصلاحی قانون راجع به ازدواج مصوب ۱۳۱۶/۲/۲۹ کماکان به قوت خود باقی است.

ماده ۲۲-

هرگاه مهریه در زمان وقوع عقد تا یکصد و ده سکه تمام بهار آزادی یا معادل آن باشد، وصول آن مشمول مقررات ماده (۲) قانون اجرای محکومیت‌های مالی است.

نکته: چنانچه مهریه، بیشتر از یکصد و ده سکه تمام بهار آزادی یا معادل آن باشد در خصوص مازاد،

فقط ملأئت زوج ملاک پرداخت است. مهم

نکته: رعایت مقررات مربوط به محاسبه مهریه به **فروخ روز کماکان الزامی است.**

ماده ۲۳- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است ظرف یک ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون بیماری‌هایی را که باید طرفین پیش از ازدواج علیه آنها واکسینه شوند و نیز بیماری‌های واگیردار و خطرناک برای زوجین و فرزندان ناشی از ازدواج را معین و اعلام کند. دفاتر رسمی ازدواج باید پیش از ثبت نکاح گواهی صادر شده از سوی پزشکان و مراکز مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دال بر عدم اعتیاد به مواد مخدر و عدم ابتلاء به بیماری‌های موضوع این ماده و یا واکسینه شدن طرفین نسبت به بیماری‌های مذکور را از آنان مطالبه و بایگانی کنند.

تبصره - چنانچه گواهی صادر شده بر وجود اعتیاد و یا بیماری دلالت کند، ثبت نکاح در صورت

اطلاع طرفین بلامانع است. در مورد بیماری‌های مسری و خطرناک که نام آنها به وسیله وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین و اعلام می‌شود، طرفین جهت مراقبت و نظارت به مراکز تعیین شده معرفی می‌شوند.

نکته: در مواردی که بیماری خطرناک زوجین به تشخیص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی منجر به **خسارت به جنین** باشد، **مراقبت و نظارت باید شامل منع تولید نسل نیز باشد.**

نکته: چنانچه گواهی صادرشده بر وجود اعتیاد و یا بیماری دلالت کند، **ثبت نکاح در صورت اطلاع طرفین بلامانع است.**

فصل چهارم - طلاق

ماده ۲۴- ثبت طلاق و سایر موارد انحلال نکاح و نیز اعلام بطلان نکاح یا طلاق در دفاتر رسمی ازدواج و طلاق حسب مورد پس از صدور گواهی عدم امکان سازش یا حکم مربوط از سوی دادگاه مجاز است.

ماده ۲۵-

- ❖ در صورتی که زوجین متقاضی طلاق توافقی باشند، دادگاه **باید** موضوع را به **مرکز مشاوره خانواده** ارجاع دهد.
- ❖ در این موارد طرفین **می توانند** تقاضای طلاق توافقی را از ابتداء در مراکز مذکور مطرح کنند.
- ❖ در صورت عدم انصراف متقاضی از طلاق، مرکز مشاوره خانواده موضوع را با مشخص کردن موارد توافق جهت **اتخاذ تصمیم نهائی به دادگاه منعکس می کند.**

ماده ۲۶-

❖ در صورتی که طلاق، **توافقی** یا **به درخواست زوج** باشد: **مهم**

✓ دادگاه به صدور گواهی عدم امکان سازش اقدام می کند.

❖ در صورتی که طلاق، **به درخواست زوجه** باشد:

✓ حسب مورد، مطابق قانون به صدور حکم **الزام زوج به طلاق**

✓ یا **احراز شرایط اعمال وکالت** در طلاق مبادرت می کند.

(**نکته**: پس دادگاه در ۲ صورت **گواهی عدم سازش** صادر می کند:

❖ ۱. در صورتی که **طلاق توافقی** باشد

❖ ۲. در صورتی که طلاق **به درخواست زوج** باشد.)

ماده ۲۷-

❖ در کلیه موارد **درخواست طلاق**، به جز **طلاق توافقی**، دادگاه **باید**:

✓ به منظور ایجاد صلح و سازش موضوع را به **داوری** ارجاع کند.

✓ دادگاه در این موارد **باید** با توجه به نظر داوران رأی صادر کند.

✓ و چنانچه آن را نپذیرد، نظریه داوران را **با ذکر دلیل رد کند**.

نکته: در صورتی که زوجین **متقاضی طلاق توافقی** باشند، دادگاه **باید** موضوع را به **مرکز مشاوره**

خانواده ارجاع دهد.

پس از صدور قرار ارجاع امر به داوری، هر یک از زوجین مکلفند :

✓ ظرف یک هفته از تاریخ ابلاغ

✓ یک نفر از اقارب متأهل خود

✓ را که حداقل سی سال داشته

✓ و آشنا به مسائل شرعی و خانوادگی و اجتماعی باشد به
عنوان داور به دادگاه معرفی کنند.

تبصره ۱- محارم زوجه که همسرشان فوت کرده یا از هم جدا شده باشند، در صورت وجود سایر شرایط مذکور در این ماده به عنوان داور پذیرفته می شوند.

تبصره ۲- در صورت نبود فرد واجد شرایط در بین اقارب یا عدم دسترسی به ایشان یا استنکاف آنان از پذیرش داوری، هر یک از زوجین می توانند داور خود را از بین افراد واجد صلاحیت دیگر تعیین و معرفی کنند. در صورت امتناع زوجین از معرفی داور یا عدم توانایی آنان دادگاه، خود یا به درخواست هر یک از طرفین به تعیین داور مبادرت می کند.

نکته : داور :

✓ ۱. زوجین باید یک نفر را از اقارب خود معرفی کنند.

✓ در صورت نبود فرد واجد شرایط یا عدم دسترسی یا استنکاف آنان از پذیرش داوری می توانند از افراد واجد صلاحیت دیگر معرفی کنند.

✓ در صورت امتناع از معرفی داور یا عدم توانایی آنان **دادگاه**، **خود** یا به درخواست هر یک از طرفین به تعیین داور مبادرت می کند.

ماده ۲۹- دادگاه ضمن رأی خود با توجه به شروط ضمن عقد و مندرجات سند ازدواج، تکلیف جهیزیه، مهریه و نفقه زوجه، اطفال و حمل را معین و همچنین اجرت‌المثل ایام زوجیت طرفین مطابق تبصره ماده (۳۳۶) قانون مدنی تعیین و در مورد چگونگی حضانت و نگهداری اطفال و نحوه پرداخت هزینه‌های حضانت و نگهداری تصمیم مقتضی اتخاذ می‌کند. همچنین دادگاه باید با توجه به وابستگی عاطفی و مصلحت طفل، ترتیب، زمان و مکان ملاقات وی با پدر و مادر و سایر بستگان را تعیین کند. **ثبت طلاق موکول به تأدیه حقوق مالی زوجه است.** طلاق در صورت رضایت زوجه یا صدور حکم قطعی دایر بر اعسار زوج یا تقسیط محکوم به نیز ثبت می‌شود. **در هر حال، هرگاه زن بدون دریافت حقوق مذکور به ثبت طلاق رضایت دهد می‌تواند پس از ثبت طلاق برای دریافت این حقوق از طریق اجرای احکام دادگستری مطابق مقررات مربوط اقدام کند.**

ماده ۳۰- در مواردی که زوجه در دادگاه ثابت کند:

- ✓ به امر زوج یا اذن وی
- ✓ از مال خود برای مخارج متعارف زندگی مشترک که برعهده زوج است هزینه کرده
- ✓ و زوج نتواند قصد تبرع زوجه را اثبات کند،
- ✓ زوجه می‌تواند معادل آن را از وی دریافت نماید.

ماده ۳۱- ارائه گواهی پزشکی ذی صلاح در مورد وجود جنین یا عدم آن برای ثبت طلاق **الزامی** است، **مگر آنکه** زوجین بر وجود جنین اتفاق نظر داشته باشند.

ماده ۳۲- در مورد حکم طلاق، اجرای صیغه و ثبت آن حسب مورد منوط به انقضای مهلت فرجام خواهی یا ابلاغ رأی فرجامی است.

ماده ۳۳- مدت اعتبار حکم طلاق **شش ماه** پس از تاریخ ابلاغ رأی فرجامی **یا** انقضای مهلت فرجام خواهی است.

هرگاه حکم طلاق از سوی زوجه به دفتر رسمی ازدواج و طلاق تسلیم شود، در صورتی که زوج ظرف یک هفته از تاریخ ابلاغ مراتب در دفترخانه حاضر نشود، سردفتر به زوجین ابلاغ می کند برای اجرای صیغه طلاق و ثبت آن در دفترخانه حاضر شوند. در صورت عدم حضور زوج و عدم اعلام عذر از سوی وی یا امتناع او از اجرای صیغه، صیغه طلاق جاری و ثبت می شود و مراتب به زوج ابلاغ می گردد. در صورت اعلام عذر از سوی زوج، یک نوبت دیگر به ترتیب مذکور از طرفین دعوت به عمل می آید.

تبصره - دادگاه صادرکننده حکم طلاق باید در رأی صادرشده بر نمایندگی سردفتر در اجرای صیغه طلاق در صورت امتناع زوج تصریح کند.

ماده ۳۴- مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش برای تسلیم به دفتر رسمی ازدواج و طلاق **سه ماه** پس از تاریخ ابلاغ رأی قطعی **یا** قطعی شدن رأی است.

چنانچه گواهی مذکور ظرف این مهلت تسلیم نشود یا طرفی که آن را به دفترخانه رسمی طلاق تسلیم کرده است ظرف سه ماه از تاریخ تسلیم در دفترخانه حاضر نشود یا مدارک لازم را ارائه نکند، گواهی صادرشده از درجه اعتبار ساقط است.

تبصره - هرگاه گواهی عدم امکان سازش صادرشده بر اساس توافق زوجین به حکم قانون از درجه اعتبار ساقط شود کلیه توافقاتی که گواهی مذکور بر مبنای آن صادر شده است ملغی می گردد.

ماده ۳۶- هرگاه گواهی عدم امکان سازش بنا بر توافق زوجین صادر شده باشد، در صورتی که زوجه بنا بر اعلام دادگاه صادرکننده رأی و یا به موجب سند رسمی در اجرای صیغه طلاق وکالت بلاعزل داشته باشد، **عدم حضور زوج، مانع اجرای صیغه طلاق و ثبت آن نیست.**

ماده ۳۷- اجرای صیغه طلاق با رعایت جهات شرعی :

❖ در دفترخانه

❖ یا در محل دیگر و با حضور سردفتر انجام می

گیرد..

ماده ۳۹- در کلیه موارد، قطعی و قابل اجراء بودن گواهی عدم امکان سازش یا حکم طلاق باید از سوی دادگاه صادرکننده رأی نخستین گواهی و همزمان به دفتر رسمی ازدواج و طلاق ارائه شود.

فصل پنجم - حضانت و نگهداری اطفال و نفقه

ماده ۴۰- هرکس از اجرای حکم دادگاه در مورد حضانت طفل **استتکاف کند** یا مانع اجراء آن شود یا از استرداد طفل امتناع ورزد **حسب تقاضای**

ذی نفع و به دستور صادر کننده رأی نخستین تا زمان اجرای حکم بازداشت می شود. مهم

ماده ۴۳- حضانت فرزندان که پدرشان فوت شده :

❖ با مادر آنها است

❖ **مگر آنکه دادگاه به تقاضای ولی قهری یا دادستان، اعطای حضانت به**

مادر را خلاف مصلحت فرزند تشخیص دهد. مهم

ماده ۴۵- رعایت غبطه و مصلحت کودکان و نوجوانان در کلیه تصمیمات دادگاهها و مقامات اجرائی الزامی است.

ماده ۴۶- حضور کودکان زیر پانزده سال در جلسات رسیدگی به دعاوی خانوادگی جز در موارد ضروری که دادگاه تجویز می کند ممنوع است.

ماده ۴۷- دادگاه در صورت درخواست زن یا سایر اشخاص واجب النفقه، میزان و ترتیب پرداخت نفقه آنان را تعیین می کند.

تبصره - در مورد این ماده و سایر مواردی که به موجب حکم دادگاه باید وجوهی به طور مستمر از محکوم علیه وصول شود یک بار تقاضای صدور اجرائیه کافی است و عملیات اجرائی مادام که دستور دیگری از دادگاه صادر نشده باشد ادامه می یابد.

فصل هفتم - مقررات کیفری

ماده ۵۲- هرکس در دادگاه زوجیت را انکار کند و سپس ثابت شود این انکار بی اساس بوده است یا برخلاف واقع با طرح شکایت کیفری یا دعاوی حقوقی مدعی زوجیت با دیگری شود به حبس تعزیری درجه شش و یا جزای نقدی درجه شش محکوم می شود.

این حکم در مورد قائم مقام قانونی اشخاص مذکور نیز که با وجود علم به زوجیت، آن را در دادگاه انکار کند یا علی رغم علم به عدم زوجیت با طرح شکایت کیفری یا دعاوی حقوقی مدعی زوجیت گردد، جاری است.

ماده ۵۳- هرکس با داشتن استطاعت مالی، نفقه زن خود را در صورت تمکین او ندهد یا از تأدیه نفقه سایر اشخاص واجب النفقه امتناع کند به حبس تعزیری درجه شش محکوم می شود. تعقیب

کیفری منوط به شکایت شاکی خصوصی است و در صورت گذشت وی از شکایت در هر زمان تعقیب جزائی یا اجرای مجازات موقوف می شود.

تبصره - امتناع از پرداخت نفقه زوجه ای که به موجب قانون مجاز به عدم تمکین است و نیز نفقه فرزندان ناشی از تلقیح مصنوعی یا کودکان تحت سرپرستی مشمول مقررات این ماده است.

ماده ۵۴ - هرگاه مسؤؤل حضانت از انجام تکالیف مقرر خودداری کند یا مانع ملاقات طفل با اشخاص ذی حق شود، برای بار اول به پرداخت جزای نقدی درجه هشت و در صورت تکرار به حداکثر مجازات مذکور محکوم می شود.

ماده ۵۵ - هر پزشکی که عمداً بر خلاف واقع گواهی موضوع مواد (۲۳) و (۳۱) این قانون را صادر یا با سوء نیت از دادن گواهی مذکور خودداری کند، بار اول به محرومیت درجه شش موضوع قانون مجازات اسلامی از اشتغال به طبابت و بار دوم و بالاتر به حداکثر مجازات مذکور محکوم می شود.

موفق باشید

سعید شاکر